

Агуулга

1. Төслийн товч танилцуулга	2
1.1 Уурхайн жилийн хүчин чадал	3
1.2 Уулын ажлын горим.....	3
1.3 2023 оны уулын ажлын төлөвлөгөө	3
1.4 Ашиглалтын технологи механикжуулалтын бүтэц	3
1.5 БОРЖИН ЧУЛУУН ХАВТАНГИЙН ҮЙЛДВЭРЛЭЛ	7
1.6 Дэд бүтэц, барилга байгууламжууд	9
1.7 Цахилгаан хангамж	10
1.8 Дулаан хангамж	10
2. Төсөл хэрэгжих орчны байгаль орчны төлөв байдал	11
2.1 Төсөл хэрэгжих талбайн физик газарзүй нөхцөл	11
2.2 Уур амьсгал.....	11
2.3 Салхи	11
2.4 Агаарын чийгшил	11
2.5 Геоморфологи.....	11
2.6 Газрын гүний ус	12
2.7 Хөрсөн бүрхэвчийн онцлог тархалт	12
2.8 Ургамлан нөмрөг	12
2.9 Амьтны аймаг	13
3. Төслийн гол ба болзошгүй сөрөг нөлөөллийн товч тодорхойлолт	14
Хуримтлагдах нөлөөлөл	16
4. Байгаль орчны менежментийн тухайн жилийн төлөвлөгөөний гол зорилт	17
А. Байгаль хамгаалах төлөвлөгөө	18
5. Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө	19
6. Нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөө	22
7. Дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө	23
8. Нүүлгэн шилжүүлэх, нөхөн олговор олгох арга хэмжээний төлөвлөгөө	23
9. Түүх соёлын өвийг хамгаалах, арга хэмжээний төлөвлөгөө.....	23
10. Осол, эрсдлийн менежментийн төлөвлөгөө.....	23
11. Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө	24
12. Тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх удирдлага, зохион байгуулалтын төлөвлөгөө	25
13. Тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжилтийн нөлөөлөлд өртөгч оршин суугчид, оролцогч талуудад тайлагнах хуваарь	26
14. Орчны хяналт шинжилгээний төлөвлөгөө	26

1. ТӨСЛИЙН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА

Төсөл хэрэгжүүлэгч: “ТАСО” ХХК

Төслийн нэр: “Адуун чулуун” нэртэй өнгөлгөөний боржин чулууны орд

Төсөл хэрэгжүүлэгчийн хаяг: Улаанбаатар хот, Сүхбаатар дүүрэг, 8-р хороо, залуучуудын өргөн чөлөө 13-01 тоот. Утас/Mobile: +976-99116671, 99999650

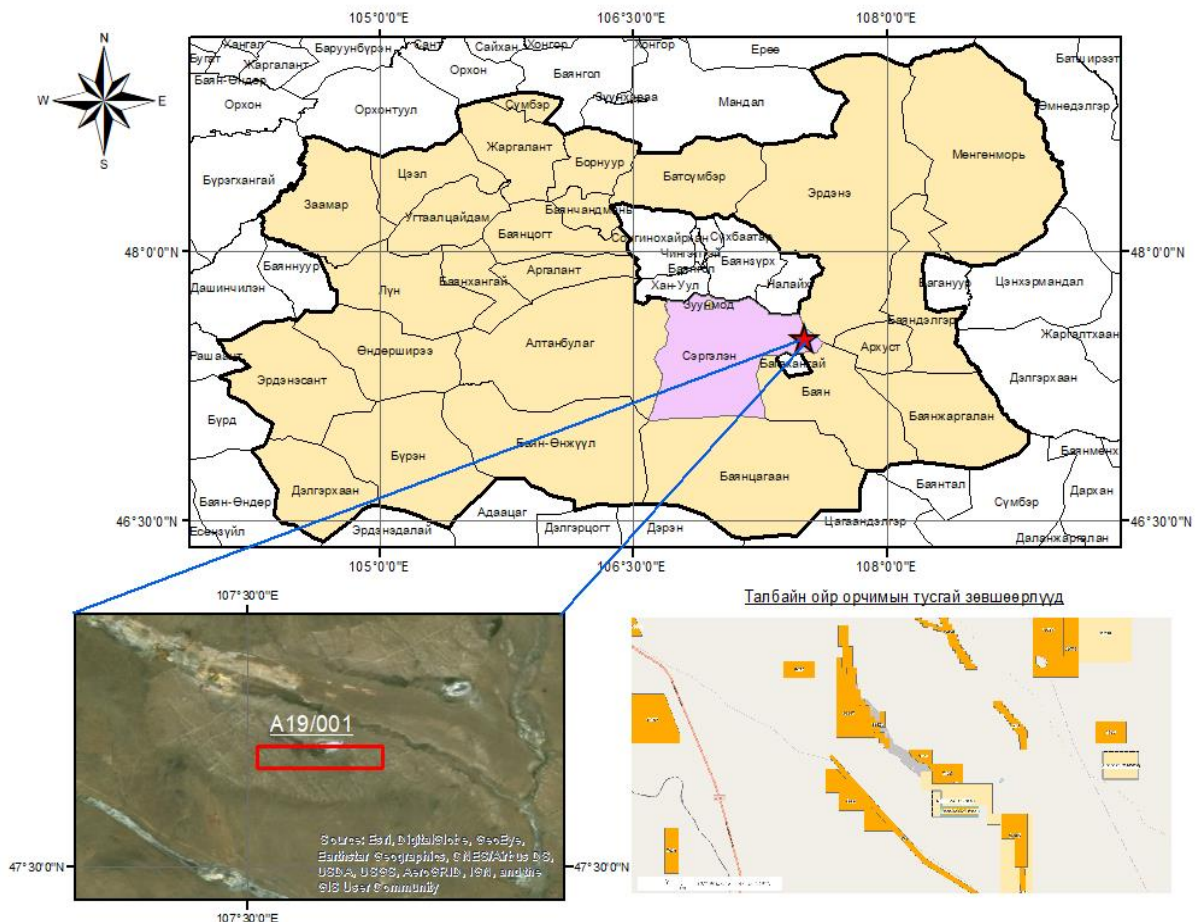
Төсөл хэрэгжих талбайн байршил, физик газарзүйн нөхцөл:

“Адуун чулуун” нэртэй хайгуулын тусгай зөвшөөрөл бүхий талбай нь засаг захиргааны нэгжийн хувьд Төв аймгийн Сэргэлэн сумын нутагт орших бөгөөд Улаанбаатар хотоос зүүн урагш 85 км, Сэргэлэн сумаас зүүн урагш 40 км зайд тус тус байрлана.

Хүснэгт 1. Төслийн талбайн байршил

№	Уртраг градус	Уртраг минут	Уртраг секунд	Өргөрөг градус	Өргөрөг минут	Өргөрөг секунд
1	107	31	17	47	30	53
2	107	30	4.92	47	30	53
3	107	30	4.92	47	31	4.04
4	107	31	17	47	31	4.04

ТӨВ АЙМАГ, СЭРГЭЛЭН СУМ

Зураг 1. Төслийн талбайн байршил

1.1 Уурхайн жилийн хүчин чадал

Боржин чулууны ордыг ашиглах ил уурхайн хүчин чадлыг зах зээлийн эрэлт хэрэгцээнд үндэслэн эхний жилд 10.0 мян.м³ боржин чулуу, хоёр дах жилээс хойш жил бүр 15.0 мян.м³ боржин чулуу олборлож, боловсруулах үйлдвэр рүү нийлүүлэхээр ТЭЗҮ-д тусгасан.

Цаашид жилийн хүчин чадлаараа тогтмол ажиллахад нийт үйлдвэрлэлийн нөөцийг 112 жилийн хугацаанд олборлож дуусахаар байна.

1.2 Уулын ажлын горим

Уурхайн ажиллах горимыг уурхайн хүчин чадал, жилд хуулах хөрсний хэмжээ, олборлолтын технологи зэргээс хамааруулан жилийн дулааны улиралд явуулахаар тооцон 7 сарын хугацаанд, бүтээлтэй ажиллах 8 цагийн үргэлжлэлтэй 1 ээлжээр ажиллуулахаар төлөвлөв. Уурхайн ажиллах хоногийг дараах байдлаар тооцоолов. Үүнд:

Хүснэгт № III.6 Жилд ажиллах хугацаа

Хоног, зориулалт	Ажиллах сарууд							Жилд
	4	5	6	7	8	9	10	
Хуанлийн	30	31	30	31	31	30	31	214
Баяр ёслол			2	3				5
Бусад	2	1	0	0	0	1	2	6
Ажлын өдөр	30	31	28	28	31	30	31	203

1.3 2023 оны уулын ажлын төлөвлөгөө

Цахир жалгын хөвийн ордоос 2023 онд 3.0 мян.м³ хөрс хуулж, 15.0 мян.м³ боржин чулуу олборлон боловсруулна. Үүнээс 14.3 мян.м³ цул блок гаргаж 0.8 мян.м³ хаягдал боржин чулуу гарна.

1.4 Ашиглалтын технологи механикжуулалтын бүтэц

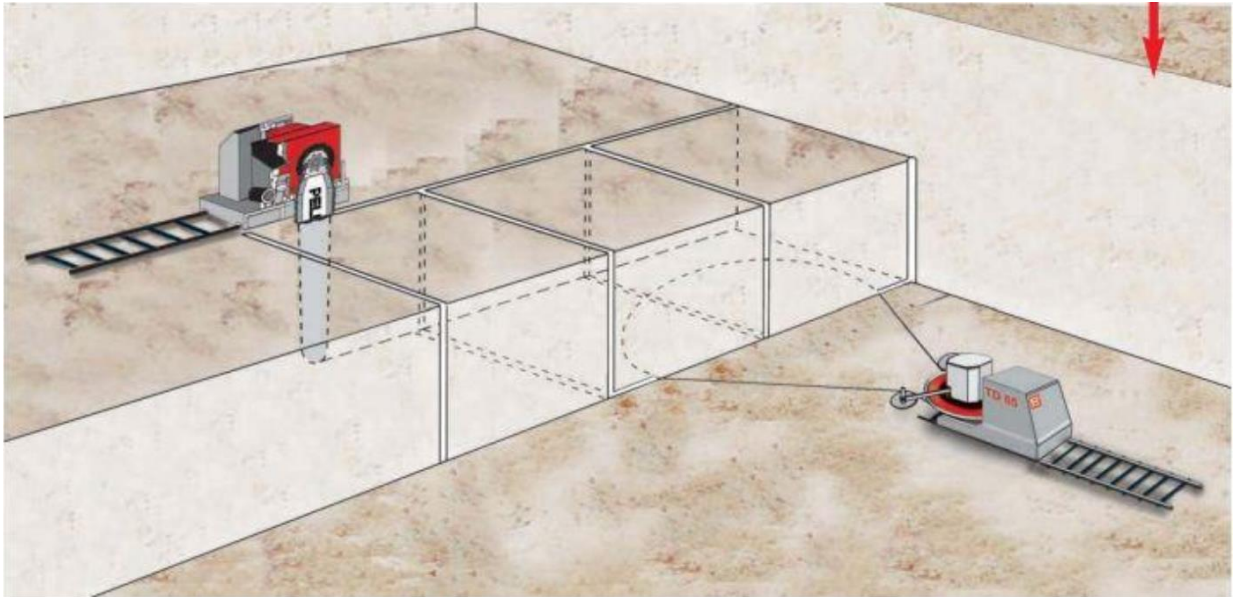
Олборлох технологи

Блокийн өнгөлгөөний чулуу олборлох нь үндсэн дараах шатуудаас бүрдэнэ. Үүнд: ил уурхайн талбайг бэлтгэх, орд газрыг нээх, шаардлагатай мөргөцөг үүсгэх бэлтгэл ажил, блокыг олборлох зэрэг багтана. Уурхайгаас 1.5x1.5x2м харьцаатай блок хөрөөдөж зүсэж ил уурхайн хажууд байрлах тусгай талбайд байршуулна.

Адуун чулуун төслийн боржин чулуу олборлох технологи нь уулын үндсэн ажил явагдах ба босоо зүсэлт дээр олборлох олборлолтын хос иртэй зүсэгч машин, хэвтээ зүсэлтэд торосон хөрөө ашиглахаар тооцсон.

Уурхайн хөрс хуулалт (ХХ): Уурхайн 112 жилийн төлөвлөлтөөр нийт 856.95 мян.м³ хөрс хуулах ба хөрс хуулалтын ажлыг олборлолтын технологи болон хүчин чадлаас хамаарч жилд 25.0 мян.м³ хөрс хуулах шаардлагатай байна.

Боржин чулууны олборлолт (ӨЧ, ГЧ, КСХХ): Боржин чулууны нөөцийн хайгуулын ажлын цооногийн дээжлэлтээс харахад зарим хэсэгт хагарал бутрал тогтоогдсон байдаг. Нөөцийг бүрэн олборлоход ашиглалтын 112 жилийн хугацаанд 1592.68 мян.м³ боржин чулуу, 83.82 мян.м³ нунтаг боржин чулууны нөөц олборлоно. Ордын нарийвчилсан хайгуулын судалгаагаар кварцын судал болон жижиг хагарлуудын уналын өнцөг нь 38-40° унасан ба тухайн уналын өнцгөөс хамааруулж гарах хаягдлыг хиймэл боржин хавтан гаргахаар байна.

Уулын үндсэн тоног төхөөрөмжийн сонголт ба бүтээлийн тооцоо

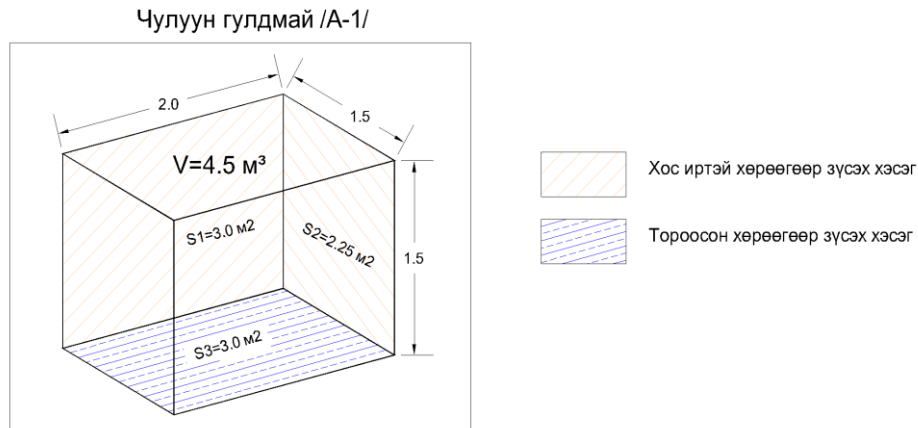
“Тасо” ХХК нь 2017 онд нарийвчилсан хайгуул хийж 1.7 сая.м3 боржин чулууны нөөц улсын нөөцийн санд бүртгүүлж, дараагийн шат болох боржин чулуу олборлох уулын ашиглалтын технологи нь монгол улсад ховор нэвтэрсэн тул инженер техникийн ажилчдадаа Солонгос улсад явуулж судалгаа шинжилгээ хийлгэж, тэсэлгээгүйгээр хөрөөдөж олборлох нь эдийн засаг болон аюулгүй ажиллагаа, бүтээл өндөртэй болохыг тогтоосон. ТЭЗҮ-д хөрс хуулалт болон туслах ажилд “Kobelco” фирмийн SK460-8 маркийн экскаватор-1 ширхэг, /2*1.5*1.5/ харьцаатай боржин чулууны блок гаргах ажилд босоо зүсэлт дээр Хятад улсын YZK1360/1900-3300 маркийн хос иртэй зүсэгч машин 2 ширхэг, хэвтээ зүсэлт дээр хятад улсын SJ-22A маркийн торосон хөрөө 2 ширхэг, XJ998H маркийн 18 тн-ийн өргөх чадалтай сэрээт ачигч, боржин чулуу тээвэрлэлтэд 20, 25 тн-ны даацтай Howo маркийн автосамосвал-2 ширхэг, шимт хөрс болон хоосон чулуулгийн овоолго дээр SHANTUI SD23 1 ширхэг төхөөрөмжүүдийг техникийн даалгаврын дагуу болон харьцуулсан судалгааны үндсэн дээр ТЭЗҮ-д тусгаж өгсөн болно.

Зураг № IV.3 .“Kobelco” фирмийнSK460-8 маркийн экскаватор.

Төв аймгийн Сэргэлэн сумын нутагт орших Адуун чулуун нэртэй барилгын боржин чулууны ордын 2023 онд хэрэгжүүлж ажиллах байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө

Үндсэн технологийн үйл ажиллагааг тасралтгүй гүйцэтгэх, тоног төхөөрөмжийн сонголтыг захиалагч компаниас санал болгосон ба Монгол улсад мөрдөгдөж буй “Өнгөлгөөний эдлэл үйлдвэрлэх зориулалттай байгалийн чулуун гулдмай MNS 3970:1987 техникийн шаардлагыг хангасан гулдмай олборлохыг зорьж ажиллах юм.

Зураг № IV.5 Олборлох гулдмайд хийгдэх ажлын хэмжээ.

Жилд дунджаар босоо хавтгайд 18.83 мян.м², хэвтээ хавтгайд 13.35 мян.м² талбайг хөрөөдөж олборлохоор байна.

Хүснэгт № 0.1 Хос иртэй чулуу зүсэгч машин

YZK1360/1900-3300	Нэгж	Утга
Ирний диаметр	мм	2200x2-3300Ч2
Хөрөөдөх зузаан	мм	850-1350
Хөрөөдөх өргөн	мм	1360-1900
Хөдөлгүүрийн чадал	кВт	90
Усны зарцуулалт	м3/цаг	5
Овор хэмжээ	мм	2720*2000*2650

Хүснэгт № 0.2 Тороосон хөрөөний үзүүлэлт

№	Үзүүлэлтүүд	Тоо, хэмжээ
1	Ажлын дамрын диаметр	600мм
2	Тороосны урт	5-40м
3	Чиглүүлэх дамрын диаметр	11.5мм
4	Зүсэх хурд	2.5-10м ² /цаг
5	Хөдөлгүүрийн хүчин чадал	22KW
6	Суурилагдсан төмөр замын урт	6м
7	Нийт жин	680кг

Хүснэгт № 0.3 Гидравлик өрмийн суурь машин

№	Үзүүлэлт	Dazzini, PP90
1	Жин, кг	160
2	Агаар зарцуулалт, л/мин	-
3	Усны зарцуулалт, л/мин	8-12
4	Өрмийн штангийн урт, м	1
5	Өрөмдөх гүн, м	45
6	Өрөмдөх диаметр, мм	85-105
7	Хөдөлгүүр чадал, кВт	4
8	Ажлын даралт, Мпа	12

Зураг № IV.7 Хэвтээ өрмийн машин

Хүснэгт № 0.4 Сэрээт утгуурт ачигчийн техникийн үзүүлэлт

№	Үзүүлэлт	Х.нэгж	Утга
1	Марк		XJ998H
2	Хөдөлгүүрийн чадал	кВт	264
3	Овор хэмжээ - Урт	м	10.4
	- Өргөн	м	3.5
	- Өндөр	м	3.8
4	Өргөх өндөр	м	4
5	Өргөх даац	тн	18
3	Сэрээний хэмжээ /L*W*H/	м	1.6*0.35*0.135
	Сэрээ хоорондох зай	м	1.43
4	Түлшний савны багтаамж	л	420

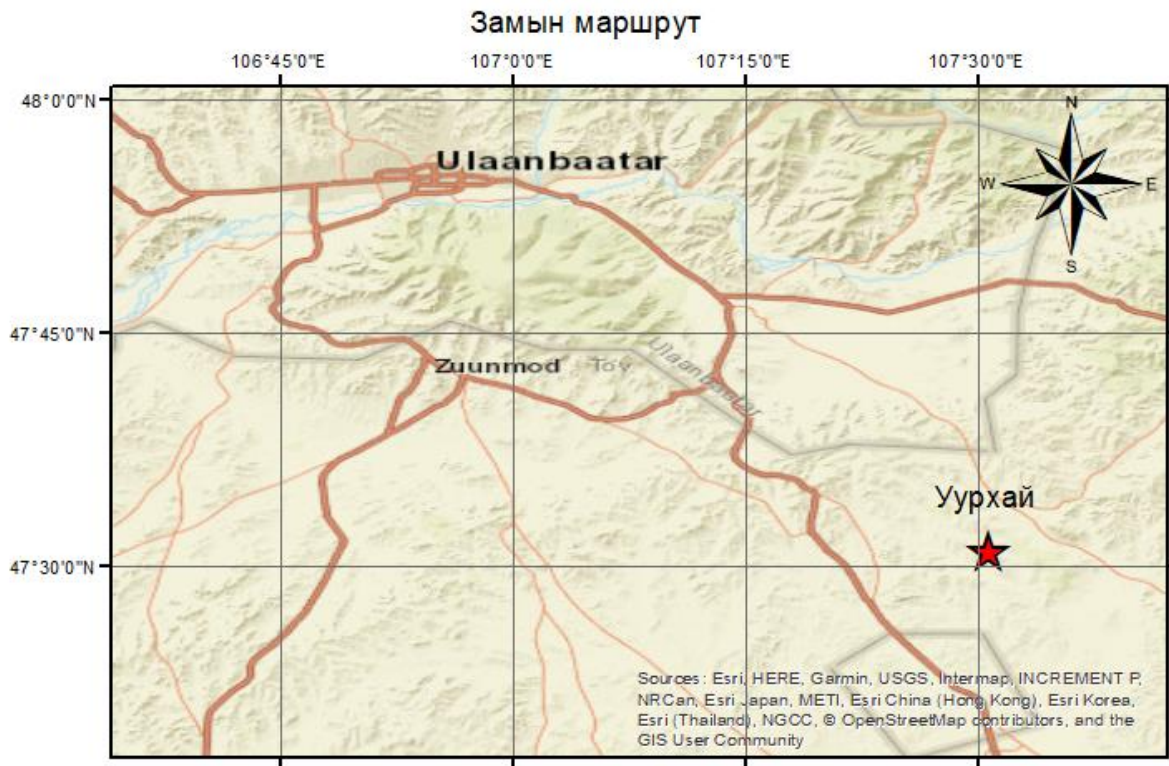
Боржин чулуу тээвэр

Зам, харилцаа: Сэргэлэн сум нь Улаанбаатар хот болон Сайншанд, Замын-Үүдтэй төмөр зам болон хатуу хучилттай авто замаар холбогдсон, мөн бусад хил залгаа аймаг сумуудтай шороон замаар холбогдсон зам харилцаа, дэд бүтэц сайн хөгжсөн.

Хөрсний тээвэр: Уурхайн хөрс хуулалтын ажлыг тэвштэй автосамосвалаар тээвэрлэх ба эхний жилд 27.09 мян.м³ хөрс хуулж овоолго үүсгэх бөгөөд ашиглалтын жилд нийтдээ 856.95 мян.м³ эзлэхүүнтэй овоолго ил уурхайгаас 2-3 км зайд тээвэрлэнэ. Иймд уурхайн тэвштэй автосамосвалын бүтээл болон хэрэгцээний тооцоог хамгийн их байх жилээр тооцлоо.

Уурхайн боржин чулууны дотоод тээвэр: Уурхайгаас А-1, А-2 гэсэн нэр төрлийн гулдмай олборлох бөгөөд уулын ажлын доод түшингээс сэрээт утгуурт ачигчаар блокийг салгаж, хашлагагүй тавцант тэвштэй автосамосвалд ачиж ил уурхайн урд хэсэгт байрлах талбайд буулгана. Тавцант тэвштэй автосамосвал нь овор багатай даац ихтэй байх шаардлагатай юм.

Уурхайн боржин чулууны гадаад тээвэр: Уурхайд байрлах боржин чулууны үйлдвэрээс гарах замын хашлага, явган замын хавтан, мөн өнгөлгөөнд бэлтгэж зүссэн хавтан зэрэг бүтээгдэхүүнийг Улаанбаатар хотын Хан-Уул дүүрэгт байрлах чулууны үйлдвэрийн нөөцийн талбай хүртэл 80км асфальтан замаар тээвэрлэнэ.

1.5 БОРЖИН ЧУЛУУН ХАВТАНГИЙН ҮЙЛДВЭРЛЭЛ

ТАСО” ХХК-ийн эзэмшил бүхий Төв аймгийн Сэргэлэн сумын нутагт орших “Адуун чулуун” нэртэй боржин чулууны ордыг өнгөлгөөтэй боржин чулуун хавтан үйлдвэрлэх зорилгоор хайгуулын өрөмдлөгийн цооногоос дээжүүд авч, шинжилгээ туршилтыг Барилга Архитектур Корпорац (БАК)-ийн лабораторид хийлгэсэн.

Адуун чулууны ордын боржин чулууг өнгөлгөөтэй хавтан болгож бэлтгэхэд дараах улсуудын стандартын техникийн шаардлага, аргачлалыг мөрдлөг болгон туршилт шинжилгээ хийсэн.

Үүнд:

1. Монгол Улсын стандарт- MNS 3969-2009
2. Монгол Улсын стандарт- MNS 2998-2009
3. Оросын Холбооны Улсын стандарт- ГОСТ 9480-84
4. Оросын Холбооны Улсын стандарт- ГОСТ 9479-98

Барилга Архитектур Корпорац (БАК)-ийн лабораторид физик-механик шинж чанарыг тодорхойлохоор 31 ширхэг, химийн найрлагыг тодорхойлох шинжилгээнд 3 ширхэг, эрдсийн найрлагыг тодорхойлох шинжилгээнд 3 ширхэг, урвалжих чадвар буюу хүйтэн тэсвэрлэлтийг тодорхойлоход зориулж 3 ширхэг дээжүүдийг тус тус шинжилгээнд хамруулсан.

Чулуулгийн физик-механик шинж чанарт тавигдах техникийн шаардлага нь ГОСТ 9480-84 стандартын дагуу нягт нь 2.5 гр/см³-аас багагүй, ус шингээлт нь 0.75%-иас ихгүй, шахалтын бат бэх нь 500-800 кг/см² -иас багагүй байх ёстой.

Харин Адуун чулууны ордын хэмжээнд авсан 31 ширхэг дээжүүдийн үр дүнгээр нягт нь дунджаар 2.61 гр/см³, ус шингээлт 0.44%, шахалтын бат бэхийн чанар нь 609.64 кг/см² гэж тус тус тодорхойлогдсон.

Адуун чулууны ордын боржин чулуу нь физик-механик шинж чанарын хувьд өнгөлгөөний хавтан хийхэд техникийн шаардлагыг бүрэн хангаж байна.

БНСУ-ын "Korea Construction Quality Institute"-д хамруулсан блокийн шинжилгээний үр дүнгээр 2.64-2.65 т/м³, ус шингээлт нь 0.206-0.231%, шахалтын бат бэх нь 810-930 кг/см² тодорхойлогдсон. Дээрх шинжилгээнүүдийн үр дүн нь ГОСТ 9480-84 стандартын дагуу нягт нь 2.5 гр/см³-с багагүй, ус шингээлт нь 0.75%-иас ихгүй, шахалтын бат бэх нь 500-800 кг/см²-иас багагүй байх ёстой гэсэн чулуулгийн физик-механик шинж чанарт тавигдах техникийн шаардлагыг бүрэн хангаж байгаа бөгөөд өнгөлгөөтэй боржин чулуун хавтан хийхэд боломжтой байна.

Адуун чулуун ордын ил уурхайгаас 5000*2500*1300 мм харьцаатай буюу 16.25 м³ хэмжээтэй боржин чулууны блокийг олборлон зүсэж өнгөлөх үйлдвэрт 4900*2400*1200 м харьцаатай буюу 14.11 м³ хэмжээтэй боржин чулууны хавтанг үйлдвэрлэн гаргах боломжтой гэсэн зөвлөмжийг БНСУ-ын мэргэжилтнүүд өгсөн.

Замын хавтан үйлдвэрлэх процесс:

Уурхайгаас боржин чулуун блокийг автосамовалаар зөөн уурхайд байрлах боржин чулууны үйлдвэрийн бэлтгэсэн гадаа талбайд буулгана. Блокийг сэрээт ачигчаар зөөвөрлөн QSQ-3000 маркийн олон иртэй хөрөөний тавцан дээр байрлуулна. Хөрөөгөөр өргөний дагуу зүсэн 40, 50 мм зузаантай 2000*1500 мм хэмжээтэй том хавтан болгоно. Хөрөөдөж бэлтгэсэн хавтанг Q6912 маркийн шот машинаар гадаргууг нь барзгар болгоно. Дараа нь SQC-450 зүсэгч машинаар 600*600 мм хэмжээтэй замын хавтан үйлдвэрлэнэ.

Өнгөлгөөтэй чулуун хавтан үйлдвэрлэх процесс:

Уурхайгаас боржин чулуун блокийг автосамосвалаар зөөн уурхайд байрлах үйлдвэрийн бэлтгэсэн гадаа талбайд буулгана. А-2 блокийг сэрээт ачигчаар зөөвөрлөн QSQ-3000 маркийн олон иртэй хөрөөний тавцан дээр байрлуулна. Хөрөөгөөр өргөний дагуу зүсэн 20, 30 мм зузаантай 2000*750 мм хэмжээтэй том хавтан бэлдэж Улаанбаатар хотод байрлах үйлдвэр лүү тээвэрлэнэ. Хөрөөдөж бэлтгэсэн хавтанг LXM-16 маркийн автомат өнгөлгөөний машинаар гадаргууг нь өнгөлнө. Дараа нь SQC-450 зүсэгч машинаар 600*600 мм хэмжээтэй замын хавтан үйлдвэрлэнэ.

Усан хангамж

Энэ гидрогеологийн цооног нь Х17/001 тоот Адуун чулуун нэртэй хайгуулын талбайд өрөмдсөн Ц-2-оос зүүн урагш 100 метрийн зайд байрлах бөгөөд 100 метрийн гүнтэй, 152.4 мм-ийн диаметртай юм. Усны түвшин тогтоогдсон гүн 35 метрт, цооног дахь усны ундарга 1.4 л/сек байсан. Цооногоос гарсан усны шинжилгээний үр дүнгээр рН-7.58, ерөнхий хатуулаг-3.0 мг-экв/л, усны найрлага нь гидрокарбонат-сульфатынх гэж тус тус тодорхойлсон.

2023 онд адуун чулууны уурхайн хэрэглэх усны нийт хэрэгцээг тооцож харуулав.

Хүснэгт № VI.14 Уурхайн усны нийт хэрэглээ

№	Ашиглалтын жил	Хотхоны хэрэглээ, мян.м ³ /жил	Ил уурхайн усны хэрэглээ мян.м ³ /жил	Уурхайд байрлах үйлдвэрийн усны хэрэглээ мян.м ³	Уурхайн нийт хэрэглээнд, мян.м ³ /жил	Хотод байрлах үйлдвэрийн усны хэрэглээ мян.м ³
4	2023 он	1.42	5.01	1.3	7.73	0.69
	Нийт	1.42	5.01	1.3	7.73	0.69

1.6 Дэд бүтэц, барилга байгууламжууд

Уул уурхайн салбарт том жижиг гэлтгүй үйл ажиллагаа явуулахад дэд бүтцийн асуудал маш чухал байр суурийг эзэлдэг. Үүнд: Зам тээвэр, цахилгаан эрчим хүч, захиргаа аж ахуй, ажилчдын амрах байр, хоолны газар, ус, хүнс, дулаан, түлш хангамж, холбоо харилцаа, эмнэлэг гэх мэт олон хүчин зүйл нөлөөлдөг.

Зам харилцаа

Тус уурхай зам харилцааны хувьд Төв аймгийн Сэргэлэн сумын төвтэй 25 км зайд энгийн шороон зам болон хатуу хучилттай замаар холбогдсон тул ямар нэг асуудал байхгүй юм. Мөн бусад сум суурин газартай орон нутгийн энгийн шороон замаар холбогдсон байдаг

Уурхайн тосгон

“Адуун чулуун”-ийн өнгөлгөөний чулууны ил уурхайд 25-30 хүн тогтмол ажилладаг ба тэдгээрийн ая тухтай амьдрах, хөдөлмөрлөх орчинг юун түрүүнд анхааран ажилладаг.

1.7 Цахилгаан хангамж

“ТАСО” ХХК нь “Адуун чулуун” нэртэй боржин чулууны орд руу Сэргэлэн суманд орших “Цогт-Онон” ХХК-ны 35/10 кВ-ийн дэд станцаас 10 кВ-ийн хүчдэлтэй 2.2 км урт ЦДАШ татсан байна. Уурхайн хотхоны 10/0.4 кВ-ийн, 400 кВА чадалтай дэд станц байрлах ба уурхайн хотхон, засварын цех, боржин чулуу боловсруулах үйлдвэр, ил уурхай зэргийг 0.4 кВ талаас нь тэжээхээр төлөвлөсөн.

Хүснэгт № VI.2 Уурхайн цахилгаан ачааллын тооцоо

№	Хэрэглэгчдийн нэр	$P_{\text{тооц}}$, кВт	$Q_{\text{тооц}}$, кВар	$S_{\text{тооц}}$, кВА
1	Ил уурхай	95.4	47.2	106.48
2	Боржин боловсруулах үйлдвэр	358.34	260.83	444.45
3	Уурхайн хотхон	39.00	23.40	45.48
4	Засварын цех	28.8	14.40	32.20
5	Гэрэлтүүлэг, агааржуулалт	6.75	6.75	9.55
Нийт		528.3	352.6	638.16

1.8 Дулаан хангамж

Уурхайн жилийн ажлын үргэлжлэх хугацаа 165 хоног тул хүмүүсийн оршин суух байрууд болон засварын зориулалттай вагончик зэргийг ердийн галлагаагаар дулаан хангамжийн асуудлыг шийдвэрлэсэн. Дулаан хангамжийн зардалыг эдийн засгийн хэсэгт магадлашгүй ажлын тооцоонд оруулж тооцлоо.

2. ТӨСӨЛ ХЭРЭГЖИХ ОРЧНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ ТӨЛӨВ БАЙДАЛ

2.1 Төсөл хэрэгжих талбайн физик газарзүй нөхцөл

Физик газарзүйн мужлалаар Төв монголын тал хээрийн бүс, Өмнөд Монголын говь хээрийн бүсийн заагт оршдог. Энэ бүс нутаг голдуу тал газар, намхан жижиг толгодоос бүрдэнэ.

Ажлын талбай нь газарзүйн хувьд далайн түшингээс дээш 1100-1200 м өндөрт оршино. Баруун хойноос зүүн урагш чиглэлтэй янз бүрийн жижиг хөндийнүүд, ам жалгуудаар хэрчигдсэн рельефтэй. Адуун чулуун боржингийн орд нь далайн түшингээс дээш 1150 м өндөрт байрлана.

Талбайг хүрээлсэн жижиг уул толгодуудаас эргэн тойрон дахь орчныг 5-10 км хүртэл зайд харах боломжтой. Талбайн зүүн хойд хэсэг илүү толгодорхог гадаргуутай ба 25-40 м хооронд өндөршил нь хэлбэлздэг байна.

Талбайн гадаргууд чулуулгийн илрэх гарш нь гүвээ толгодын оройгоор дэл судал хэлбэртэй оршино.

Хөрсний бүтэц нь тархалтын байдлаараа талбайн хэмжээнд харьцангуй жигд тархалттай. Ургамлын хөрсний үеийн зузаан 0,05-0,2 м хааяа 0,4 м хүрдэг. Тал хөндий, энгэр бэл газраар таана, хөмүүл, агь зэрэг говийн шимт ургамлаас гадна шарилж зангуу, толгодын орой, хажуу бэлээр хялгана, хазаар өвс ургана. Говирхог хэсгээрээ нохойн шийр, алтан харгана, дэрс, буйлс, бударгана зэрэг бутлаг ургамал ургадаг.

2.2 Уур амьсгал

Төв аймагт агаарын дундаж температур нь жилд -0.7° бөгөөд 1 сард -18.4° хүйтэн, 7 сард 15° дулаан болдог. Жилд дунджаар 216.3 мм тунадас унана. Агаарын даралтын дундаж нь 1 сард 812 мм, 7 сард 808.5 мм байна. Салхины хурд жилийн дундажаар 3.1 м/с бөгөөд хамгийн их салхитай, 5 сард 3.9 м/с хүрнэ.

Жаргалантын нуруу нь Хангай нурууны өмнөд салбар уулсад хамаарах, харьцангуй өндөрлөг газар учир тал хээр говийн нутгаас бага зэрэг илүү хур тунадас унадаг. Ихэнхи хур тунадас 6,7-р сард унадаг.

2.3 Салхи

Хүчтэй салхины давтагдлыг олон жилийн дунджаар авч үзэхэд говийн нутгаар 1-3, хээр талын нутгаар 1 гэсэн үзүүлэлттэй байдаг ба хамгийн их хурд говьд 24-28м/сек, тал хээрт 18-24м/сек хүрдэг.

Салхи ихэвчлэн баруун хойноос чиглэлтэй, дундаж хурд 2.5-5 м/сек хүртэл. Салхиын хурд бараг бүх сард тогтмол 14-18 м/сек, харин хаврын улиралд харьцангуй салхи ихтэй 18-24 м/сек хүртэл салхилах нь элбэг.

2.4 Агаарын чийгшил

Улаанбаатар хотод агаарын харьцангуй чийгшил дундажаар 4.7-5.3 гПа байдаг. Агаарын чийгшил нь даралт, температураас хамаарч өөрчлөгдөх ба өвөл 0.7-2.2 гПа, зун 8.5-13.1 гПа байдаг байна. Харьцангуй чийгшил 63-68%.

2.5 Геоморфологи

Жаргалантын нуруу нь Хангайн нурууны өмнөд хэсгийн дунд зэргийн өндөрлөг (2300-2740 м) бүсийн нэг гол бүрэлдэхүүн хэсэг юм. Баруун өмнөд, зүүн хойт талаараа Баянхонгорын гүний хагарлын бүсийн систем хагарлуудаар хиллэн баруун хойш чиглэсэн Баянхонгорын өргөгдлийг үүсгэн тогтсон гол уулсын рельеф болно. Жаргалантын нуруу нь 2550 м-ийн дундаж

өндөртэй, төв болон зүүн хойт хэсгээрээ хүчтэй өргөгдсөн, зүүн хойт бэл нь огцом доош суусан, эгц хажуутай хүчтэй хэрчигдсэн цавчим хажуутай, гүнзгий нарийн жалгуудтай. Жалга нь богинохон хэдэн зуун метр урттай, төгсгөлдөө зузаан хошуурсан туугдасын рельеф үүсгэнэ. Жаргалантын нурууны орой хүчтэй элэгдэлд орсон мөлгөр, бөмбөгөр хэлбэртэй тектоник-денудацийн гаралтай нарийн хөндийгөөр тусгаарлагдсан ерөнхий структурын чиглэлтэй давхацсан зэрэгцээ нуруунуудад хуваагдсан байдаг. Жаргалантын нурууны хамгийн өндөр Мөнгөө хайрхан 2693.1 м, Балгант хайрхан 2726.0 м уулууд юм. Одоогийн гадаргуугийн хэв шинж Мезозойн цаг үеийн идэвхижилтэй холбоотой томоохон хагарлын бүсийг дагасан грабен хотгоруудыг дүүргэж тогтсон мезо-кайнозойн тунамал хурдсуудаас үүссэн хуримтлалын болон шинэхэн тектоникийн элэгдэл-зөөгдлийн, зөөгдөл-хуримтлалын үйлчлэлээр хэлбэржиж тогтсон геоморфологийн олон хэв шинжит ангилалд хамаарна. Талбай нь Жаргалантын нурууны ноён оргилуудын нэг Хүрэн чулууны уул (2742.0 м)-ын урд бэл, Хоолой худгийн хөндийн адгийн баруун хойт захын хэсгийг хамарсан, урагш болон зүүн урагшаа чиглэлд бага зэргийн налуу байрлалтай, сулавтар долгиолог гадаргатай, хойт уулнаас эх авсан 2 нарийн жалгаар хэрчигдсэн уулын бэл хормойн төгсгөл хэсэг юм. Энэхүү бэлийн налуу хучаас бүхий рельеф Хүрэн чулууны уулын урд ёроолоор баруун хойш ерөнхий структурын чиглэлтэй тектоник хагарлаар үүссэн сбросод тулж хязгаарлагдаж байдаг. Энэ талбайн төв хэсгийн үнэмлэхүй өндөр 2400 м, урагшаа алгуур намсаар Хоолой худгийн хотостой нийлнэ. Энэ хотосын ёроолын үнэмлэхүй өндөр 2366 м юм.

2.6 Газрын гүний ус

Судалгааны талбай нь Монгол улсын гидрогеологийн ангиллаар (Н.А.Маринов) Хангай-Хэнтийн мужид хамрагддаг 1230-1670м үнэмлэхүй өндөртэй жигд намхан, бэсрэг, уул, толгодорхог гадаргуутай, усан сүлжээ муу хөгжсөн нутаг.

Талбайн орчинд 1:500000-ны масштабтай геологи-гидрогеологийн судалгааны ажлыг В.А.Макаров (1956он), Ю.С.Желубовский (1945он), 1:200000-ны маштабын гидрогеолог, геологийн зураглалыг А.П.Брангулис (1966он),

В.И.Браташ (1964он), Л.Гомбосүрэн (1972он), Я.Цэдэнбалжир (1999он) нар явуулж, уст цэг, булаг шандад гидрогеологийн ажиглалт хийж, цөөн тооны гидрохимийн дээж авч, химийн найрлага болон физик шинж чанаруудыг тодорхойлжээ.

Бид зураглал-эрлийн ажил хийх явцдаа булаг, шанд, худаг, нуур, тойрмуудад ажиглалт, бичиглэл хийж, өмнөх судлаачдын болон өөрсдийн материалыг нэгтгэн дүгнэж, дараах уст давхаргуудыг ялгасан.

2.7 Хөрсөн бүрхэвчийн онцлог тархалт

Төсөл хэрэгжих талбайд Монгол орны хөрсний ангилалаар (Хөрсний шинэчилсэн ангилал, 2013) хээрийн хөрсний бүлэгт багтах нимгэн Хархүрэн, ердийн Хархүрэн, ердийн Хүрэн гэсэн 3 төрлийн хөрс зонхилон тархсан байна. Нимгэн Хархүрэн хөрс нь талбайн хойд хэсгийн уулархаг газрын энгэр орой болон гадаргын налуужилт ихтэй хажуу энгэр хэсгээр, ердийн Хархүрэн хөрс нь толгодын ар хажуугын сүүдрэрхэг газруудаар болон судаг, хөндий дагууд гадаргын налуужилт багатай тэгшивтэр газруудад, ердийн Хүрэн хөрс нь талбайн төв болон урд хэсгийн энгэр бэл газарт тус тус тархсан байна

2.8 Ургамлан нөмрөг

Төслийн талбайд Дэрст Н-V-1-1 /223/, Жижиг дэгнүүлт үетэн-алаг өвст У-IV-2-11 бүлгэмдэл зонхилон тархсан байна.

Ургамалжлын зүйлийн бүрэлдэхүүний хувьд 8 овгийн 20 төрлийн нийт 24 зүйл ургамал бүртгэгдсэн. Эдгээр ургамал нь амьдралын хэлбэрийн хувьд олон наст өвс-20, нэг наст-4 зүйл ургамал тус тус тэмдэглэгдсэн.

Нутгийн ургамал бүлгэмдлүүдийн өнөөгийн төлөв байдал талхагдал бага, талхагдлын индикатор ургамлууд болох Адамсын шарилж (*Artemisia adamsii*), Толгодын бударгана (*Salsola collina*), Цагаан лууль (*Chenopodium album L.*) арви багатайгаар тохиолдож байсан. Одоогийн байдлаар бэлчээрээс малд идэгдэх хуурай ургац дунджаар 4.56-8.8 цн/га байна.

2.9 Амьтны аймаг

Төсөл хэрэгжих бүс нутгийн орчимд олон салаа гүн нүх малтан орогнож, голдуу ногоон ургамлаар хооллодог мэрэгчид зонхилно. Тэдгээрийн тоонд өвөл ичдэг тарвага, жилийн турш идэвхи хөдөлгөөнтэй байдаг жижиг мэрэгч амьтад орно. Эдгээр жижиг мэрэгч амьтад хэт олширсон үед ургамлан нөмрөг болон хөрсөнд ихээхэн нөлөө үзүүлдэг бөгөөд бэлчээрийн ургамлыг сүйтгэж ХАА-д хохирол учруулахаас гадна эдгээрийн нөлөөгөөр хээрийн хөрс сийрэгжиж ургамлан нөмрөг нь баяжиж, нийтдээ бэлчээрийн ашиг шим дээшилдэг явдал ч бий.

3. ТӨСЛИЙН ГОЛ БА БОЛЗОШГҮЙ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙН ТОВЧ ТОДОРХОЙЛОЛТ

“Тасо” ХХК–ийн Адуун чулууны барилгын чулууны ордыг ил аргаар ашиглах төслийг хэрэгжүүлсэнээр байгаль орчинд үзүүлж болзошгүй нөлөөллийг “Леопольдын матрицын” аргаар тодорхойлов. Леопольдын матрицын аргыг байгаль орчны үнэлгээнд түгээмэл хэрэглэгддэг ба экспертийн үнэлгээг Фишер, Девис нарын гаргасан¹ /нөлөөллийн чанар (+,-), нөлөөллийн зэрэг (1-5), нөлөөллийн үргэлжлэх хугацаа (Б,У)/ хувилбараар тодорхойллоо.

Хүснэгт 2.Төслөөс байгаль орчинд нөлөөлж болзошгүй сөрөг нөлөөллийн матриц

№	Матрицын утга Байгаль орчны үзүүлэлт	Нөлөөллийн чанар			Нөлөөллийн зэрэг					Нөлөөллийн үргэлжлэх хугацаа		
		Эерэг (+)	Сөрөг (-)	Нөлөөгүй (0)	1	2	3	4	5	Урт	Дунд	Богино
Байгалийн төрөл зүйлийн өөрчлөлт												
1	Гадаргын усны чанарын өөрчлөлт			*								
2	Гадаргын усны нөөц хомсдох			*								
3	Гүний усны нөөц хомсдох		*				*					*
4	Ургамлын бүтцийн өөрчлөлт		*					*		*		
5	Хөрсний элэгдэл, эвдрэл		*					*		*		
6	Геологийн тогтоц өөрчлөгдөх, ашигт малтмалын нөөц хомсдох		*				*			*		
7	Зэрлэг амьтадын орон зайн өөрчлөлт			*								
8	Уур амьсгалын өөрчлөлт			*								
Байгалийн нөөцийн ашиглалт												
1	Газрын гадаргын нөөц баялаг		*					*			*	
2	Бэлчээр, тэжээлийн байдал		*				*				*	
3	Эрдэс, түүхий эдийн нөөц		*				*			*		
4	Эрчим хүчний нөөц			*								
Байгаль орчны өөрчлөлт												
1	Ундны усны чанар өөрчлөгдөх			*								
2	Урсгал усны нөөцийн горим			*								
3	Агаарын бохирдол		*			*						*
4	Хөрсний бохирдол		*				*				*	
5	Ургамлан бүрхэвчийн хомсдол		*				*				*	
6	Дуу чимээ, шуугианы нөлөөлөл		*			*						*
Нийгэмд үзүүлэх нөлөөлөл												

¹ (Fisher and Davis (1973))

Төв аймгийн Сэргээлэн сумын нутагт орших Адуун чулуун нэртэй барилгын боржин чулууны ордын 2023 онд хэрэгжүүлж ажиллах байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө

1	Дэд бүтцийн хөгжилд нөлөөлөх			*								
2	Үйлчилгээний салбарын үйл ажиллагаанд нөлөөлөх			*								
3	Хүн амын эрүүл мэнд		*			*					*	
4	Хүн амын орлого нэмэгдэх	*					*			*		
Байгалийн цогцолбор газар, түүх соёлын дурсгалт зүйл												
1	Байгалийн үзэсгэлэнт төрх өөрчлөгдөх		*				*			*		
2	Ландшафтын хэлбэр, өнгө төрх өөрчлөгдөх		*				*		*			
3	Тусгай хамгаалалттай ба цогцолбор газарт нөлөөлөх			*								
4	Түүх соёлын дурсгалт зүйлд нөлөөлөх			*								
5	Археологи, палентологийн олдворт нөлөөлөх			*								
Эдийн засаг												
1	Татварын орлого өөрчлөгдөх	*				*					*	
2	Орон нутгийн орлого нэмэгдэх	*				*					*	
3	Ядуурлыг бууруулахад дэмжлэг болох	*				*					*	
4	Ажлын байр нэмэгдэх	*				*				*		
5	Улирлын чанартай эрэлт, хэрэгцээ нэмэгдэх	*				*					*	
Бусад нөлөөлөл												
1	Шороон зам, уурхайн машин механизмын хөдөлгөөн шилжилтээс болж хөрс эвдрэх		*				*			*		
2	Уурхайн болон ахуйн бохир уснаас хөрс, газар доорх ус болон гадаргын ус бохирдох		*			*					*	
3	Ахуйн хаягдал, хогийн цэгийн ариутгал хийгээгүйгээс болж эвгүй үнэр гарах, шавьж үржих		*			*					*	
Дүн		6	17	11	4	14	5	6	3	5	8	10

Дээрх хүснэгтээс үзэхэд ил уурхайг цаашид ашиглахад байгаль орчинд үзүүлэх нөлөөллийг нөлөөллийн чанараар нь авч үзвэл эерэг нөлөөлөл 6, сөрөг нөлөөлөл 16, нөлөөлгүй 13, нөлөөллийг зэргээр авч үзвэл бага нөлөөлөл 0, бага зэрэг нөлөөлөл 9, дунд зэрэг нөлөөлөл 4, хүчтэй нөлөөлөл 7, их хүчтэй нөлөөлөл 3, нөлөөллийн үргэлжлэх хугацаагаар нь авч үзвэл урт хугацааны 5, дунд хугацааны 5, богино хугацааны 10 нөлөөлөл болж байна. Үүнд:

Эерэг нөлөөлөл: Нийгэм эдийн засаг талаасаа тус төслийн үйл ажиллагаа хэрэгжсэнээр хүн амын орлого нэмэгдэж, сум орон нутагт татвар хураамжийн орлого орохоос гадна ажлын байр нэмэгдэж, ядуурлын түвшин буурахад эерэгээр нөлөөлөхөөр байна.

Сөрөг нөлөөлөл: Ил уурхайн үйл ажиллагаагаар геологи, ландшафтын тогтоц өөрчлөгдөж, ил уурхайн талбайн хөрс, ургамал хуулагдаж, уурхайд ашиглагдах хүнд даацын тоног технологи, машин механизмын хөдөлгөөнөөс үүсэх тоосжилт, агаарт ялгарах хорт хий, дуу чимээ зэрэг нөлөөллүүд нь байгаль орчинд шууд нөлөөлж байгаа юм. Эдгээрт уурхайн үйл ажиллагаанаас шалтгаалж хөрсний элэгдэл, эвдрэл, ургамлын бүтэц өөрчлөгдөх, ахуйн бохир ус, хог хаягдлын цэгийн ариутгалыг муу хийснээс орчин бохирдох, эрдэс түүхий эдийн нөөц багасах, байгалийн унаган төрх эвдэрч хөрсний бохирдол үүсэх болзошгүй нөлөөллийг үүсгэж байна. Мөн тоосжилтоос үүдэн уурхай орчмын ургамлан нөмрөг тоосонд дарагдах, ургамлын өсөлт зогсох зэргээр сөргөөр нөлөөлөх, тээврийн хэрэгслийн дуу чимээ, тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөн зэргээс орчны амьтад дайжих, санамсар болгоомжгүйгээс хээрийн болон уурхайн талбайд түймэр гарах зэрэг нөлөөлөл байж болно.

Богино хугацааны нөлөөлөлд: Тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөн, замын тоос шороо хийсэх, хүнд механизмын хөдөлгүүрийн дотоод шаталт, агаарын хольц зэргээс агаар богино хугацаанд бохирдох, ажиллагсдын эрүүл мэндэд муугаар нөлөөлөх, ойр орчмын хөрс ургамал, бэлчээрийн талбай тоосонд дарагдаж өөрийн унаган төрхөө алдах, ахуйн хаягдал, хогийн цэгийн ариутгал муугаас эвгүй үнэр гарах, ялаа шавьж үржих зэргээр сөргөөр нөлөөлнө. Иймд утаа ба тоос шорооны бохирдлыг багасгах зорилгоор дизель хөдөлгүүрийн янданд шүүлтүүр тавих, тээврийн хэрэгслийн замыг шаардлагатай үед услах зэрэг нэмэлт арга хэмжээг авч байх шаардлагатай.

Урт болон дунд хугацааны нөлөөлөлд: Эрдэс түүхий эдийн нөөц хомсдох, байгалийн болон ландшафтийн өнгө төрх, геологийн тогцын өөрчлөлт, усны нөөц хомсдох зэрэг нөлөөллүүд багтаж байна.

Хуримтлагдах нөлөөлөл

Хэрэгжүүлэхээр төлөвлөж буй төслийн нөлөөллийг тооцож үзэхэд тухайн нутаг дэвсгэр дэх байгаль орчны хүчин зүйлст маш бага нөлөөлөл үзүүлэхээр байж болно. Гэвч уг төслийн үйл ажиллагаа болон тухайн орон нутагт хэрэгжиж буй бусад төслийн үйл ажиллагаанаас хам нөлөөлөл үүсч, байгаль орчны бүрэлдэхүүн хэсгүүдэд сөрөг үр дагавар ихтэй богино болон урт хугацааны нөлөөллийг үүсгэх нөхцөлтэй.

4. БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТУХАЙН ЖИЛИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ГОЛ ЗОРИЛТ

Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө нь төсөл хэрэгжих нутаг дэвсгэрийн байгаль орчныг хамгаалах, зүй зохистой ашиглах, нөхөн сэргээх, стратегийн үнэлгээний зөвлөмжийн хэрэгжилтийг хангах, нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээгээр тогтоосон сөрөг нөлөөллийг бууруулах, арилгах, урьдчилан сэргийлэх, төсөл хэрэгжих орчинд бий болж болзошгүй сөрөг үр дагаврыг хянах, илрүүлэх үндсэн зорилго бүхий эрхзүйн баримт бичиг юм.

Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгад зааснаар аливаа төслийг хэрэгжүүлэхдээ байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг (цаашид БОМТ гэх) байгаль орчны нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээний үр дүнд үндэслэн түүнийг гүйцэтгэсэн мэргэжлийн байгууллага үнэлгээний эрх бүхий аж ахуйн нэгж боловсруулан, улмаар төсөл хэрэгжүүлэгчтэй зөвшилцөн, ерөнхий үнэлгээг хийсэн байгууллагаар хянуулах, батлагдсаны дараа хэрэгжилтийг хангаж ажиллах үүргийг тухайн төсөл хэрэгжүүлэгч хүлээхээр заасан. Байгаль орчны асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага тухайн төслийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг батлан төсөл хэрэгжүүлэх зөвшөөрлийг олгох, жил бүрийн хэрэгжилтийн тайланг хянаж дараа жилийн төлөвлөгөөг батлах замаар уг төлөвлөгөөний хэрэгжилтийг тогтмол хянаж байхаар тус тус зохицуулсан билээ.

Мөн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний хэрэгжилтэд тухайн орон нутгийн байгаль хамгаалагч, байгаль орчны хяналтын улсын байцаагч, бүх шатны Засаг дарга, төрийн захиргааны төв байгууллага болон байгаль орчны төрийн бус байгууллага хяналт тавих эрхтэй бөгөөд тэдгээрт холбогдох мэдээллээ ил тод болгох, тодорхой хуваарийн дагуу хяналт хийх боломжийг бүрдүүлэх шаардлага мөн тавигдсан.

“Тасо” ХХК-ийн адуун чулууны барилгын чулууны ордыг ашиглах төслийн байгаль орчны нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээний явцад тогтоогдсон төслийн гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээ, түүнээс урьдчилан сэргийлэх, үр дагаврыг арилгах арга хэмжээ, тэдгээрийг хэрэгжүүлэх хугацаа, зарцуулах төсөв, баримтлах эрх зүйн баримт бичиг зэргийг тодорхойлон нэгтгэж тусгав.

Эрх зүйн үндэслэл

Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө нь төсөл хэрэгжих нутаг дэвсгэрийн байгаль орчныг хамгаалах, зүй зохистой ашиглах, нөхөн сэргээх, нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээгээр тогтоосон сөрөг нөлөөллийг бууруулах, арилгах, урьдчилан сэргийлэх, төсөл хэрэгжих орчинд бий болж болзошгүй сөрөг үр дагаврыг хянах, илрүүлэх үндсэн зорилго бүхий эрхзүйн баримт бичиг юм.

Энэхүү төлөвлөгөөг боловсруулах, хэрэгжилтийг хангахдаа байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын нарийвчилсан үнэлгээний тайланд тусгагдсан байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөө болон орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийг үндэслэн байгаль орчныг хамгаалах талаар авах удирдлага зохион байгуулалтын болон сөрөг нөлөөллийг бууруулах, арилгах арга хэмжээ тэдгээрийг хэрэгжүүлэхэд шаардагдах хугацаа, хөрөнгө зардлыг бодитойгоор тооцож тусгах зорилт тавьсан.

Мөн Монгол улсын “Байгаль орчныг хамгаалах тухай” хуулийн 31.4 дэх заалт болон “Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний тухай” хуулийн 9.6, 9.7 дахь заалт, 2014 оны 01 дүгээр сарын 06-ны өдрийн Байгаль орчин, ногоон хөгжлийн сайдын тушаалаар баталсан “Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө боловсруулах, хянах, батлах, тайлагнах журам”,

Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын ерөнхий үнэлгээний дүгнэлт, мөн нарийвчилсан үнэлгээний үр дүн зэргийг удирдлага болгов.

Бид төслийн үйл ажиллагаанаас хүрээлэн буй орчинд үзүүлэх сөрөг нөлөөллөөс зайлсхийх, урьдчилан сэргийлэх, бууруулах, нөлөөллийг байж болох хамгийн бага хэмжээнд байлгах бөгөөд байгаль орчныг хамгаалах менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжилтийг хангаж, явцад нь хяналт тавин ажиллах болно.

А. БАЙГАЛЬ ХАМГААЛАХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Аливаа төслийг хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны явцад байгаль орчныг хамгаалах, байгалийн нөөц баялгийг зохистой ашиглах үйл ажиллагааг зохистойгоор шийдвэрлэх арга зам, түүнд шаардагдах зардлыг хамруулан тусгасан баримт бичгийг **“байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөө”** гэнэ.

Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний салшгүй нэг хэсэг бол байгаль хамгаалах төлөвлөгөө бөгөөд энэ төслийн үйл ажиллагааны явцад хүрээлэн буй орчинд учруулж болзошгүй сөрөг нөлөөллөөс урьдчилан сэргийлэх, үүссэн нөлөөллийг бууруулахад барьж ажиллах төлөвлөгөө болно.

адуун чулууны барилгын чулууны ордыг ашиглах төслийн байгаль хамгаалах төлөвлөгөөг боловсруулахдаа байгаль орчны тухай хуулиуд болон тэдгээртэй холбогдон гарсан дүрэм, журам, стандартуудын дагуу төслийн үйл ажиллагааны улмаас үүсэж болзошгүй болон голлох сөрөг нөлөөллийг бууруулахын тулд авах арга хэмжээ, түүнд шаардагдах зардлыг тусгалаа. Байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөөг бүрэн хэрэгжүүлсэн нөхцөлд төслийн үйл ажиллагаанаас байгаль орчинд учруулах сөрөг нөлөөллийг бууруулах, арилгах, байгалийн нөөц баялгийг зүй зохистой ашиглах боломж бүрдэхээс гадна төслийн хэрэгжих чадварыг дээшлүүлж, эдийн засгийн үр ашиг нэмэгдэнэ.

5. СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙГ БУУРУУЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Хүснэгт 3. Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө

Үзүүлж болзошгүй сөрөг нөлөөлөл	Хамрах хүрээ	2023 оны зардал	Хугацаа, давтамж	Авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээ	Баримтлах хууль, журам, стандарт
АГААРЫН ЧАНАР					
Чулуу олборлох, тээвэрлэх явцад тоос тоосжилт салхиар дамжин агаарт дэгдэх	адуун чулууны барилгын чулууны ордыг ашиглах уурхайн ажилчид, болон ойр орчмын үйлдвэрийн ажилчид, оршин суугчид	Нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөөн Д	Төслийн бүх үе шатанд	Ажилчдын байрны тойронд мод тарих, ургамалжуулах зэргээр болон зам талбай, хаягдлыг усалж тоосжилтыг бууруулах арга хэмжээ авах	“Агаарын тухай” болон “Агаарын бохирдлын төлбөрийн тухай” хууль/2012.05.17/ MNS 0017-2-3-16:1998(Суурьшилын хэсгүүдэд) MNS 4585:2007 Агаарын чанар.Техникийн ерөнхий шаардлага
		ОХШ-ний хөтөлбөрт		Агаарын чанарт тавих хяналтын хүрээнд уурхай орчмын агаар дахь хорт бодис(H ₂ SO ₄ , SO ₃ , SO ₂)-ын агууламжийг тодорхойлж байх	Агаарын тухай болон агаарын бохирдлын хууль /2012.05.17/ MNS 0017-2-3-16:1998 Галын аюулгүй байдлын тухай хууль/2012.05.17/ "Гамшгаас хамгаалах тухай" хууль
Түлш шатахуун асгарч алдагдсанаас орчны агаар бохирдох	Уурхай орчимд	Үйл ажиллагааны зардалд	Олборлолт, боловсруулалтын бүх үе шатанд	Техникийн засвар үйлчилгээг тогтмол хийж байх	
УСАН ОРЧИН					

Төв аймгийн Сэргэлэн сумын нутагт орших Адуун чулуун нэртэй барилгын боржин чулууны ордын 2023 онд хэрэгжүүлж ажиллах байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө

<p>Ахуйн бохир ус хадгалах савны найдваргүй байдлаас бохир ус гүний ус руу алдагдах, хатуу, шингэн хог хаягдлыг ил задгай хаях, шатах тослох болон химийн материал асгарч, гоожсон тохиолдолд тэдгээр нь бороо-цасны усаар угаагдан хөрсөнд нэвчиж шингэснээр хөрс, улмаар гүний усыг бохирдуулах</p>	<p>Уурхай орчим ажилчдын байр, засварын газар</p>	<p>200.0</p>	<p>Төлөвлөлт, олборлолтын эхэн үе шатанд</p>	<p>Бохирын савны бүрэн бүтэн байдлыг хангах, шатах, тослох материал алдагдахаас сэргийлэхийн тулд гаднах талбайг цементээр хучих Ажилчдын хотхонд амьдарч байгаа бүх хүмүүст болон ажлын байранд усны хэмнэлтийн талаар мэдээлэл өгөх, сурталчилгаа самбар байршуулах; Төслийн талбайд бий болсон түр зуурын урсацууд, ил задгай ус үүсвэл дээж авч бохирдлыг тодорхойлох</p>	<p>“Усны тухай” хууль/2012.05.17/ “Рашаан, ус ашигласны төлбөрийн тухай” хууль. Усны нөөцийг бохирдлоос хамгаалах дүрэм. БО болон ЭМ-ийн сайд нарын хамтарсан тушаал 167/335/A171 MNS 4586:1998 Усан орчны чанарын үзүүлэлт. MNS 3342:1982 Газрын доорх усыг бохирдлоос хамгаалах</p>
ХӨРС, УРГАМЛАН БҮРХЭВЧ					
<p>Хөрсний овоолго болон уурхайн олборлолтоор сүйтгэгдэх хөрс Газрын гадарга, хөрсөн бүрхэвч, ургамлан нөмрөг үйлдвэрийн барилга байгууламжид, зам талбайд дарагдаж элэгдэл эвдрэлд орох</p>	<p>Ил уурхай, барилга байгууламж, Угаах үйлдвэр</p>	<p>200.0</p>	<p>Төсөл хэрэгжих бүх хугацаанд</p>	<p>Ил уурхай болон газар эвдэх бусад үйл ажиллагаануудыг эхлүүлэхээс өмнө үржил шимт хөрсийг стандартын дагуу хуулж, овоолох; Ажилчдын тосгоны орчны тоосжилт их босдог газруудыг чийглэж, норгох Хучилтгүй зам дээр явах машины хурдыг хязгаарлах, тэмдэгжүүлэх; Хөрсний бохирдол үүсгэхээс сэргийлэх болон олон салаа зам гаргахгүй байх талаар инженер, жолооч операторуудад сургалт зохион байгуулах;</p>	<p>MNS5850-2008, “Хөрсний чанар, хөрс бохирдуулагч бодис, элементүүдийн зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээ” MNS58163-2008, “Газар шорооны ажлын үед үржил шимт хөрс хуулалт, хадгалалт”</p>
АМЬТАН					

Төв аймгийн Сэргэлэн сумын нутагт орших Адуун чулуун нэртэй барилгын боржин чулууны ордын 2023 онд хэрэгжүүлж ажиллах байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө

Ашиглалтын талбай орчмын амьтадын амьдрах орчин доройтох, дуу чимээнээс үргэж дайжих	Ил уурхай, боловсруулах үйлдвэр	400.0	Төсөлд эхлэхээс болон хэрэгжих бүх үе шатанд	Уурхайн талбай болон түүний эргэн тойронд зэрлэг ан амьтадын мониторинг хийнэ; Уурхайн ажилчдад амьтан хамгаалах талаар сургалт хийнэ; Орон нутгийн байгаль орчны газрын хэрэгжүүлж буй амьтан хамгаалах арга хэмжээнд оролцож хамтран ажиллах Уурхайн карьерт амьтан орохоос сэргийлж хийсэн торон хашааны бүрэн бүтэн байдлыг хангаж байх
Уурхайн ажилчдад байгаль орчныг хамгаалах сургалт, сурталчилгаа зохион байгуулах	уурхайн ажилчид	150.0	Төсөл хэрэгжих бүх хугацаанд	Тогтмол хуваарийн дагуу байгаль хамгаалах сургалтыг уурхайн нийт ажилчдад зохион байгуулах, мэдээллийн самбарт сурталчилгаа байршуулах
Уурхай болон угаах үйлдвэрийн ажилчдад ХАБ-н сургалт тогтмол явуулах		300.0		Тусгай хөтөлбөрийн дагуу сургалтыг зохион байгуулах, шинээр ажилд орсон хүмүүсийг ажилд орохын өмнө сургалтанд хамруулж, шалгалт авах
ХОГ ХАЯГДАЛ				
Ахуйн шингэн болон хатуу хог хаягдал хүрээлэн буй орчин, хүний эрүүл мэндэд сөргөөр нөлөөлөх	Ажилчдын байр, угаах үйлдвэр	200.0	Төсөл эхлэхээс дуусах хүртэл бүх шатанд	Шатах, тослох материалын хаягдал, асгаралт гаргахгүй байх, хяналттай анхааралтай ажиллах; Аюултай хортой хог хаягдлыг /аккумулятор, баттерей, ашиглагдсан шатах тослох материал, хаягдал дугуй/ худалдаж авдаг мэргэжлийн байгууллагад тушаах
Нийт зардал		1100.0		

6. НӨХӨН СЭРГЭЭЛТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

2023 онд Адуун чулууны уурхай нь гүн рүүгээ ахилт явах бөгөөд тэлэлт явагдахгүй чулуу олборлолт , боловсруулах үйл ажиллагаа явуулна. Нийт 0.5 га талбай эвдрэлд орохоор байна. Тус талбайд техникийн болон биологийн нөхөн сэргээлт хийх болно. Биологийн нөхөн сэргээлтийг тухайн орон нутагт тохирсон ургамлыг тариалах бөгөөд усалгаа хяналт мониторингийг тогтмол хийж гүйцэтгэнэ.

Нөхөн сэргээлтийн зардлын тооцоог Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайд, Эрдэс баялаг, эрчим хүчний сайдын хамтарсан 2010 оны 05 сарын 17-ны өдрийн А-132/112 дугаар тушаалын хавсралт “Уул уурхайн үйл ажиллагааны улмаас эвдрэлд орсон газрыг нөхөн сэргээх ажлын зардлын үнэлгээ тооцох аргачлал”-н дагуу тооцов.

Хүснэгт 4. Нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөөний зардал

№	Нөхөн сэргээлтийн зорилт	Нөхөн сэргээлтийн арга хэмжээ	Хэмжих нэгж	Тоо хэмжээ	Нэгжийн зардал, төг	Нийт зардал, мян.төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
1.	Техникийн нөхөн сэргээлт	Олборлолтоор эвдрэлд орсон талбайн булж, хэлбэржүүлэх	га	0.5	2000.0	500.0	Уурхайн шаардлагагүй болсон зам талбай түрэх тэгшлэх	MNS 5916:2008 Газар шорооны ажлын үед үржил шимт хөрс хуулалт, хадгалалт
2.	Биологийн нөхөн сэргээлт	Техникийн нөхөн сэргээлт хийсэн талбайд олон наст ургамал тариалах	га	0.5	2000.0	500.0	Уурхайн орчмын ногоон байгууламж	MNS 5918:2008 Байгаль орчин. Эвдэрсэн газрыг дахин ургамалжуулах. Техникийн ерөнхий шаардлага.
	Нийт					1000.0		

7. ДҮЙЦҮҮЛЭН ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Дүйцүүлэн хамгаалал хийх газрын байршил

Дүйцүүлэн хамгаалах талбайг орон нутгийн байгаль орчны газрын ажилтай уялдуулан сонгож хийгдэх ажлын төлөвлөх бөгөөд 2023 онд 2.0 сая төгрөгийг төлөвлөлөө.

8. НҮҮЛГЭН ШИЛЖҮҮЛЭХ, НӨХӨН ОЛГОВОР ОЛГОХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Төслийн ашиглалтыг талбай орчимд ямар нэгэн айлын өвөлжөө, хаваржаа байхгүй бөгөөд нүүлгэн шилжүүлэх, нөхөн олговор олгох арга хэмжээ төлөвлөхгүй болно.

9. ТҮҮХ СОЁЛЫН ӨВИЙГ ХАМГААЛАХ, АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Адуун чулууны барилгын чулууны орд нь Төв аймгийн Сэргэлэн сумын нутагт байрлах бөгөөд тус талбайд түүх дурсгалын болон соёлын өв болох зүйл байхгүй болно. Тиймээс түүх соёлын өвийг хамгаалах ажлыг төлөвлөөгүй.

10. ОСОЛ, ЭРСДЛИЙН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Адуун чулууны барилгын чулууны төсөл нь хөрс хуулалт, чулуу олборлолт, чулуу боловсруулах үйл ажиллагаа гүйцэтгэсэн бөгөөд технологийн явцад ямар нэгэн химийн бодис хэрэглээгүй болно. Харин үйл ажиллагааны явцад техник, тоног төхөөрөмжийн аюулгүй байдлыг хангаж ажиллах шаардлагатай.

Харин ажилчдын осол аваараас сэргийлж ХАБЭА-н сургалт зохион байгуулах, хувцас хэрэглэлээр хангах зэрэг ажилд холбогдох зардлуудыг гаргаж ажилласан болно.

Хийгдсэн ажил	2023 оны зардал, мян.төг	Хариуцах эзэн
Болзошгүй эрсдлээс урьдчилан сэргийлэх, бууруулах арга хэмжээ		
Ажиллагсдыг хөдөлмөр хамгааллын хувцас, хэрэгслээр бүрэн хангах, хэрэглэж хэвшүүлэх	510.0	Уурхайн дарга
Уурхайн ажилчдад тоосжилтоос хамгаалах амны хаалт өгөх	240.0	
Нийт зардал	750.0	

11. ХОГ ХАЯГДЛЫН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Хог хаягдал:

2023 онд Адуун чулуун барилгын чулууны ордын ашиглалтын явцад хог хаягдлын менежментийн хувьд дараах арга хэмжээг авч хэрэгжүүлж ажиллах болно.

- Хог хаягдлыг бууруулах, ангилах, дахин ашиглах, зүй зохистой хаях дадал зуршлыг хэвшүүлэх, уурхайн ажилчдад хог хаягдлын сургалт зохион байгуулна
- Бөмбөгөр сумын засаг даргатай “Уул уурхайн аж ахуй нэгжийн хуурай хог хаягдлыг тээвэрлэх” гэрээг байгуулж холбогдох гэрээг байгуулж, холбогдох зардлыг төлөх болно.
- Хог хаягдлыг ангилж цуглуулж, зайлуулах, устгах арга хэмжээг авна
- Аюултай хог хаягдал болох хэрэглэсэн аккумулятор, ажилласан тос зэргийгбайгаль орчинд шууд хаядаггүй, цуглуулдаг
- Хог хаягдлыг ил задгай, зориулалтын бус байгууламжид шатаагаагүй
- Хог хаягдлыг хогийн сав болон тогтоосон цэгээс бусад газарт хаяхгүйгээр ажиллах болно.

АРГА ХЭМЖЭЭ	ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА	ХАМРАХ ХҮРЭЭ	НИЙТ ЗАРДАЛ /төг/	БАРИМТЛАХ ХУУЛЬ, ДҮРЭМ СТАНДАРТ
ХАТУУ ХОГ ХАЯГДЛЫГ ЗӨӨЖ, ТЭЭВЭРЛЭХ	Хог хаягдлыг тээвэрлэж зайлуулж байх /сард 1 удаа/	Уурхайн ойр орчимд	Жилд 10 удаа х 36.0=360,000	Хог хаягдлын тухай хууль, Ариун цэврийн тухай хууль болон БО багц хуулиуд, холбогдох дүрэм журам стандарт, Хог хаягдлын тухай хууль, Ариун цэврийн тухай хууль болон БО багц хуулиуд, холбогдох дүрэм журам стандарт, Хог хаягдлын тухай хууль, Ариун цэврийн тухай хууль болон БО багц хуулиуд, холбогдох дүрэм журам стандарт
ШИНГЭН ХОГ ХАЯГДАЛ, БИЕ ЗАСАХ ГАЗАР	Шингэн хаягдал хаях цооног /септик танк байршуулна/	Уурхайн эрүүл ахуйн бүс	Үйл ажиллагааны зардалд	
ОРЧНЫ ЭРҮҮЛ АХУЙГ ХАНГАХ	Уурхайн олборлолтын талбайн ойр орчимд үүссэн ил задгай хаягдсан хог хаягдалыг түүж цэвэрлэж байх	Уурхайн ойр орчимд	360 000	
Хог хаягдалын менежментийн төлөвлөгөөний нийт зардал				360 000

12. ТУХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨГ ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ УДИРДЛАГА, ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТЫН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

АРГА ХЭМЖЭЭ	ХАМРАХ ХҮРЭЭ	НИЙТ ЗАРДАЛ /төг/	БАРИМТАХ ХУУЛЬ ДҮРЭМ СТАНДАРТ
Байгаль хамгаалах ажлын төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх	Уурхайд үйл ажиллагааны хүрээнд	---	<p>БО багц хуулиуд, холбогдох дүрэм журам стандарт, Усны тухай хууль, Байгалийн нөөц ашигласан төлбөрийн тухай хууль, ЗГ-н тогтоол, усны нөөц ашигласны төлбөрийн хувь хэмжээг тогтоох, хөнгөлөх тухай, бусад холбогдох хууль тогтоол, журам,</p> <p>Гамшгаас хамгаалах тухай хууль, 2003 (сүүлийн нэмэлт өөрчлөлт 2012 оны 5 сарын 17), MNS5078-2001, “Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, Үйлдвэрлэлийн эрүүл ахуй” MNS ISO 13688 : 2000 Хөдөлмөрийн аюулгүй ажиллагаа. Эрүүл ахуй. Ажлын тусгай хувцас-Ерөнхий шаардлага</p>
Уурхайн нийт ажилчдад байгаль орчныг хамгаалах, байгалийн баялгийг хамгаалах талаар сургалтад хамруулах	Уурхайн ажилчид	250.0 x 2 = 500.0	
Болзошгүй осол аюулын үед орон нутгийн эмнэлгийн болон бусад холбогдох байгууллагуудтай хамтран ажиллах талаар тохиролцож гэрээ байгуулж ажиллах	Уурхайн ажиллах бүх хугацаанд	--*--	
Гал унтраах хэрэгслээр уурхай болон уурхайчдын ажлын байрыг хангах арга хэмжээг авах	Уурхайн ажлын байр	--*--	
Гал түймрийн үед хэрхэн ажиллах талаар ажиллагсдын дунд сургалт жилд 1 удаа зохион байгуулах	Уурхайн ажилчдад	500 000	
Ажлын байр, зам талбайд ХАБЭА-ны ба замын хөдөлгөөний дүрмийн тэмдэг, дохио, санамжуудыг хийж тавих	Уурхайн талбайн ойр орчимд	400 000	
Ослын үед ажиллах ИТА, ажилчидын үйл ажиллагааны төлөвлөгөө гаргаж , сургалт явуулах	Уурхайн ажилчдад	300 000	
Болзошгүй осол, хүний амь насанд аюул учруулж болох нөхцлүүдээс урьдчилан сэргийлэх	Уурхайн талбайн ойр орчимд	---	
Уурхайн талбайд шинээр газар хөндөх /карьер нээх/ тохиолдолд уурхайн дарга уурхайн ашиглалтын инженерийн зураг төлөвлөгөөтэй уялдуулан ажлын паспорт даалгаврын дагуу операторт зөвшөөрөл өгч ажиллана. Энэ нь уурхайн талбайн ойр орчимд зөвшөөрөлгүйгээр газрын хэвлийг хөндөхгүй байх нөхцөлийг хангана.	Уурхайн талбайн ойр орчимд	---	
БО-ны менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх удирдлага зохион байгуулалтын арга хэмжээний нийт зардал 800 000			

13. ТУХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨГ ХЭРЭГЖИЛТИЙН НӨЛӨӨЛӨЛД ӨРТӨГЧ ОРШИН СУУГЧИД, ОРОЛЦОГЧ ТАЛУУДАД ТАЙЛАГНАХ ХУВААРЬ

БОМТ хэрэгжилтийг тайлагнах, хэлэлцүүлэх байгууллагууд	Тайлагнах, хэлэлцүүлэх хэлбэр	Мэдээллийн агуулга	Хугацааны тов	Хэлэлцүүлгээр санал авах чиглэл	Зохион байгуулах газар
Багийн ИНХ	Хурал	Тайлан Ирэх оны төлөвлөгөө	Багийн хурал дээр	БОХ арга хэмжээний тайлан ирэх оны төлөвлөгөөний төсөл	Багийн төв
Захирамжаар томиологдсон комиссын гишүүд	Комиссын шалгалт, хурал	Тайлангийн хэрэгжилтийн шалгалт	12-р сарын 1		Уурхай
БОАЖЯ	Албан бичиг	Тайлан Ирэх оны төлөвлөгөө	12-р сарын 31		Улаанбаатар хот

14. ОРЧНЫ ХЯНАЛТ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр нь байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний салшгүй нэг хэсэг бөгөөд төслийн үйл ажиллагаа байгаль орчин, нутгийн иргэд, ажиллагсадын амьдрах орчинд хэрхэн нөлөөлж байгаа, хүрээлэн буй орчны бүрдлүүд бүр дээр холбогдох итгэмжлэгдсэн лабораториудаар хяналт шинжилгээг хийлгэж стандартын шаардлагыг хангаж байгаа эсэх талаар анализ хийж зөрчил илэрсэн тохиолдолд бууруулах, арилгах арга хэмжээ авах шаардлагатай.

Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрт нөлөөлөлд өртөх болон өртөж болзошгүй байгаль орчны бүрдэл хэсгүүд, тэдгээрийн төлөв байдлыг тодорхойлох үзүүлэлтүүд, төсөл хэрэгжих орчинд амьдардаг, төслийн нөлөөлөлд өртөх нутгийн иргэдийн амьжиргаа, нийгмийн болон эрүүл мэндийн байдлыг илтгэх гол үзүүлэлтүүд, тэдгээрт хэмжилт, дээжлэлт хийх шинжилгээний аргууд, хяналтын цэгийн байршил, хяналт хийх хугацаа ба давтамжийг тодорхойлон оруулна. Мөн уг ажлын хэмжээг хэмжих нэгж, нэгжийн үнэ, нийт зардал, баримтлах стандарт, аргазүй, аргачлалыг тусгана. Төлөвлөгөөний эх доорх загвартай байна

Үйлдвэр ажиллах явцад байгаль орчны бүрэлдэхүүн хэсэг тус бүрт үзүүлэх аливаа сөрөг нөлөөлөл, түүнийг хянах хэлбэр, хяналт шинжилгээний зайлшгүй шаардлагатай үзүүлэлтүүд, сорьц дээж авах болон хэмжилт хийх цэгийн байршил, хяналт шинжилгээ хийх хугацаа, давтамж, шинжилгээний арга аргачлал, шаардагдах зардал зэргийг орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрт тусгав.

Төв аймгийн Сэргэлэн сумын нутагт орших Адуун чулуун нэртэй барилгын боржин чулууны ордын 2023 онд хэрэгжүүлж ажиллах байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө

Орчны хяналт шинжилгээний ажлыг хэрэгжүүлэхдээ төсөл хэрэгжүүлэгчийн байгаль орчны асуудал хариуцсан ажилтан хээрийн хэмжилт дээжлэлийг хийх ба үр дүнг тайлагнахдаа Монгол улсын холбогдох мөрдөж харьцуулах , итгэмжлэгдсэн лабораториудад шинжилгээ хийлгэх, эрх бүхий субъектээр дүгнэлт гаргуулах хэлбэрээр ажиллана.

Орчны хяналт шинжилгээний ажлыг жил бүрийн байгаль орчны менежмент төлөвлөгөөний биелэлтийн тайланд оруулж байгаль орчны асуудал эрхэлсэн орон нутгийн болон төрийн захиргааны төв байгууллагад тайлагнана. Мөн байгууллагын дотоодын хяналтыг хэрэгжүүлэх, төслийн үйл ажиллагаанаас үүдэлтэй сөрөг нөлөөллийг тухай бүр хянах, цаг алдалгүй хариу арга хэмжээ авах зорилгоор байгаль орчны асуудал хариуцсан ажилтан сар болон улирал тутам хяналт шинжилгээний дүн мэдээгээр тайлан бэлтгэж, зохих удирдлагадаа тайлагнана.

Байгаль орчны бүрэлдхүүн	Хяналт шинжилгээ хийх үзүүлэлт	Хяналт шинжилгээ явуулах төрөл, хэлбэр	Хяналт шинжилгээ хийх, Сорьц авах цэгийн байршил	Хяналт шинжилгээ явуулах хугацаа, давтамж	Хяналт шинжилгээ явуулах арга, аргачлал	Хяналт шинжилгээ явуулахад шаардлагатай техник, тоног төхөөрөмж	Зарцуулагдах төсөв /мян.төг/	Үр дүнг нэгтгэх, тайлагнах арга хэлбэр
Агаар орчин	Тоосжилт	Агаарын найрлага, чанар	Уурхайн ойр орчмоос	Улиралд нэг удаа \2 цэгээс\	Лабораторийн шинжилгээний арга	Агаараас дээж авагч	2 x 200 000 = 400 000	Лабораторын шинжилгээний үр дүнд үндэслэн
Хөрсөн бүрхэвч	Хүнд металл, агрохимийн үзүүлэлт, химийн шинж чанар	Хөрсний химийн найрлага, элэгдэл эвдрэлийн үзүүлэлтүүд	Уурхайн ойр орчмоос	Жилд нэг удаа	Лабораторийн шинжилгээний арга	Дээжний уут, метр, аппарат, хүрз	200 000	Лабораторын шинжилгээний үр дүнд үндэслэн
Усан орчин	Усан дахь эрдэс бодисууд, химийн найрлага	Усны бохирдол	Уурхайн уст цэгээс	Жилд 2 удаа	Лабораторийн шинжилгээний арга	pH метр, усны түвшин хэмжигч, дээжний сав	200 000	Лабораторын шинжилгээний үр дүнд үндэслэн
Ундны ус	Усан дахь нян бактерийн судалгаа	Унд ахуйн хэрэглээний ус	Ажилчдын гал тогоо	Жилд 2 удаа	Лабораторийн шинжилгээний арга	Ариун шил	300 000	Лабораторийн шинжилгээний үр дүнд үндэслэн

Төв аймгийн Сэргэлэн сумын нутагт орших Адуун чулуун нэртэй барилгын боржин чулууны ордын 2023 онд хэрэгжүүлж ажиллах байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө

Ургамлан нөмрөг	Хээрийн ажиглалт судалгаа	Ургамлын зүйлийн бүрдэл, тусгаг бүрхэц, арвийн үнэлгээ	Уурхайн талбайн ойр орчмын	Жил бүрийн 8-р сард	Хээрийн судалгаа	Раменскийн тор, судлаач	400 000	Судлаачийн дүгнэлт
Орчны хяналт шинжилгээний нийт зардал 800 000								

Хүснэгт 14. 2023 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний нийт төсөв

№	Төлөвлөгөөнүүд	Төсөв мян.төг
1	Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө	1100
2	Нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөө	1000
3	Дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө	2000
4	Удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөө	750
5	Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө	350
6	Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр	800
Нийт		6000

Энэхүү байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг Адуун чулуун барилгын чулуун ордын ТЭЗҮ, БОНБҮ, уулын ажлын төлөвлөгөөнд үндэслэн боловсрууллаа.

Манай байгууллага нь 2023 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний нийт зардал 6.0 сая төгрөг төлөвлөлөө.

Бид уг байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөнд тусгагдсан ажлуудыг холбогдох хууль тогтоомж, дүрэм журам, стандартын дагуу гүйцэтгэх болно.